

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою
«Облік, аудит і податковий консалтинг»

на тему: «Особливості обліку, контролю та аналізу витрат на підприємствах сільського господарства (на прикладі СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ»)»

Виконавець:

студентка IV курсу ФМОІТ
Білоус Ольга Олександрівна _____

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент
Семенова Катерина Данилівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Система обліку і контролю витрат виробництва сільськогосподарської продукції є важливою складовою системи управління через те, що завдяки сільськогосподарській галузі вирішується багато соціально-економічних проблем та зростає економіка України. Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств вирощування продукції з мінімальними витратами.

Для аграрного підприємства на сьогодні надзвичайно важливо у процесі організації облікової інформації забезпечити компетентність відносно обсягів витрачених матеріальних засобів і праці, об'єму виробленої продукції, а також рівня собівартості продукції. Це дозволяє визначити ефективність діяльності сільськогосподарського підприємства. Тому облік і контроль витрат на виробництво та реалізацію продукції залишаються постійно важливими та необхідними. Все це обумовлює актуальність теми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення теоретичних і практичних засад та удосконалення системи обліку, контролю й аналізу витрат сільськогосподарського підприємства.

Послідовне вирішення наведених завдань передбачає досягнення поставленої мети:

- узагальнити теоретичні основи обліку витрат та їх класифікаціям;
- розглянути специфіку формування сільськогосподарських витрат;
- дослідити особливості обліку витрат згідно національних і міжнародних стандартів;
- надати загальну характеристику СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ»;
- ознайомитися з організацією контролю за формуванням витрат у кооперативі;
- проаналізувати основні показники діяльності кооперативу;
- здійснити аналіз ефективності використання витрат на СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ»;
- надати висновки й рекомендації щодо покращення системи обліку в кооперативі та підвищення ефективності його діяльності.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес організації обліку, контролю та аналізу витрат сільськогосподарських підприємств. Предмет дослідження охоплює теоретичні та практичні проблеми організації обліку, контролю та аналізу витрат сільськогосподарського підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення мети та виконання завдань, які були поставлені в роботі, використані загальнонаукові методи: аналіз, синтез, узагальнення та порівняння, систематизація, табличний та графічний, аналогія, системний підхід, індукція та дедукція.

Інформаційна база дослідження. Використані законодавчі і нормативні акти державних органів управління, наукові роботи з питань обліку, контролю та аналізу витрат сільськогосподарських підприємств, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів, матеріали офіційної державної статистичної та фінансової звітності СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ», первинні документи та аналітичні матеріали кооперативу.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменувань) та 7-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 89 сторінок. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 25 таблиць, 12 рисунків.

Апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези: Білоус О. О. Аналітичне забезпечення управління витратами підприємства. *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції*. Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції (23 травня 2024 р.). Одеса: ОНЕУ, 2024.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади обліку витрат на сільськогосподарських підприємствах» розкрито теоретичні аспекти визначення поняття «витрати», розглянуто класифікації витрат за різними ознаками залежно від поставлених завдань; охарактеризовано особливості обліку витрат на сільськогосподарських підприємств; проведено порівняльну характеристику обліку витрат згідно національних та міжнародних стандартів.

У другому розділі «Організація обліку та контролю на СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» надано організаційну характеристику досліджуваного підприємства, основні види діяльності, функціонально-організаційну структуру, охарактеризовано основні питання облікової політики, що стосуються обліку витрат. Проаналізовано аналітичний та синтетичний облік витрат кооперативу. Розглянуто основні питання організації та систему методів і прийомів проведення внутрішнього контролю витрат у кооперативі.

У третьому розділі «Аналіз витрат на СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» проаналізовано основні показники діяльності кооперативу, встановлено, що в кооперативі відбувається негативна тенденція: зменшення чистого доходу від реалізації продукції, зменшились прибутки від усіх видів діяльності. Аналіз витрат показав збільшення матеріальних витрат, фонду оплати праці, адміністративних витрат. Проаналізовано фінансовий стан кооперативу; встановлено, що кооператив і на кінець 2022 року, і на кінець 2023 року мав абсолютну фінансову стійкість. СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» у 2023 році можна вважати платоспроможним і в кооперативі немає довгострокових зобов'язань. Поточних зобов'язань зовсім не багато і вони складаються із кредиторської заборгованості, що є ризиковим, але у кооперативі грошових коштів у декілька разів більше, ніж зобов'язань, що значно знижує ризики.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було розкрито економічну сутність витрат, розглянуто особливості формування витрат в сільському господарстві та аналітичний і синтетичний облік витрат СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ», виявлені особливості обліку витрат згідно національних та міжнародних стандартів. Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки.

Витратами підприємства є зменшення економічних вигід, яке відбувається або через зменшення обсягів активів, або через збільшення обсягів зобов'язань. Як наслідок, це веде до зменшення загального обсягу власного капіталу підприємства.

Вид діяльності та елементи витрат – це два напрями бухгалтерського обліку витрат підприємства. Облік витрат видів діяльності показує, для яких цілей використовуються активи підприємства, а які ресурси були використані відображає облік витрат за елементами.

У теоретичних дослідженнях і практичній роботі використовуються різні підходи до класифікації витрат, які залежать від масштабів виробництва, технологій, кількості робочих місць і продукту.

Витрати сільськогосподарських підприємств складаються з вартості наданих сторонніми організаціями послуг або виконання робіт та придбання товарно-матеріальних цінностей, а також нарахування оплати праці найманим особам, виплата податків та інших платежів, які включаються до витрат виробництва згідно з чинним законодавством.

Підсумком порівняння обліку витрат підприємства за національними та міжнародними стандартами є те, що між системами звітності є багато спільного, однак, визначення витрат у національних стандартах є більш деталізованим.

У кваліфікаційній роботі досліджено облік, контроль та аналіз витрат на прикладі СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ», яке займається вирощуванням та продажем сільськогосподарських культур.

Для обліку витрат СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» використовує 21, 23, 27 та 91 рахунки. На рахунку 23 обліковуються прямі витрати, на рахунку 91 – непрямі, які час від часу списуються на рахунок «Виробництво» і розподіляються між різними об'єктами обліку витрат. Необхідно зазначити, що рахунок 91 не достатньо розкриває особливості загальновиробничих витрат сільськогосподарських підприємств.

Активний синтетичний рахунок 27 систематизує інформацію про наявність і переміщення продукції. Також за 27 рахунком ведеться аналітичний облік за видами продукції.

У СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» не створено відокремленого підрозділу внутрішнього контролю, але є економіст-ревізор. У кооперативі є налагоджена система проведення внутрішнього контролю. Головний бухгалтер разом із економістом-ревізором здійснюють планові та позапланові інвентаризації, перевірки, проводять внутрішній контроль.

Для покращення системи обліку витрат та для більшої деталізації на рахунку 91, на нашу думку, всі загальновиробничі витрати доцільно розділяти на постійні та змінні та розподіляти відповідно на різні аналітичні рахунки:

- 91/1 – «Загальновиробничі витрати рослинництва»;
- 91/2 – «Транспортні витрати»;
- 91/3 – «Загальновиробничі витрати допоміжних виробництв»;
- 91/4 – «Витрати на управління виробництвом».

Для покращення внутрішнього контролю кооперативу необхідне вивчення та вдосконалення різних напрямів, з урахуванням теперішніх умов господарювання, вимог користувачів звітності та норм чинного законодавства, з появою нових об'єктів обліку і контролю, з розвиненням управлінського обліку та використанням нових технологій.

На основі проведеного аналізу основних показників діяльності СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» було виявлено, що в кооперативі відбувається негативна тенденція: зменшення чистого доходу від реалізації продукції, зменшились прибутки від усіх видів діяльності. Також відбулося зменшення запасу фінансової міцності, така зміна була обумовлена зменшенням чистого доходу, яке випереджало зменшення критичної точки. Кооперативу рекомендовано підвищувати рентабельність продажу товарів за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції.

Разом із цим відбулося зменшення собівартості продукції та амортизації, що є позитивною зміною, але відбулося збільшення матеріальних витрат, фонду оплати праці, адміністративних витрат. Для зменшення витрат СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» варто знизити матеріалоємність і трудомісткість продукції, оптимізувати заробітну плату працівників, удосконалити управління виробництвом і зменшити витрати на нього, поліпшити матеріально-технічне постачання, скоротити транспортні витрати та інші фактори, що підвищують рівень витрат виробництва.

Відбулося зростання загальної суми активів СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ», у тому числі за рахунок збільшення оборотних активів. На це вплинуло збільшення запасів. Разом з цим за рік відбулося зменшення необоротних активів. Також зменшення зазнали кошти у розрахунках і грошові кошти та їх еквіваленти.

Збільшилася загальна сума джерел формування активів, на це вплинуло збільшення власного капіталу кооперативу. Разом із цим відбулося зменшення зобов'язань кооперативу.

Кооператив і на кінець 2022 року, і на кінець 2023 року мав абсолютну фінансову стійкість. Це обумовлено тим, що власні обігові кошти покривають усю величину запасів підприємства.

СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» можна вважати унікальним, тому що 99% валюти балансу складає власний капітал. Позикового капіталу майже немає, а той, що є, кооператив може з легкістю погасити.

СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ» у 2023 році можна вважати платоспроможним, і в кооперативі немає довгострокових зобов'язань. Поточних зобов'язань зовсім не багато і вони складаються із кредиторської заборгованості, що є ризиковим, але у кооперативі грошових коштів у декілька разів більше, ніж зобов'язань, що значно знижує ризики.

У результаті збільшення тривалості одного обороту активів можна зробити висновок, що відбувається їх накопичення. Також відбувається уповільнення обертання кредиторської заборгованості, яке означає збільшеність боргів у кооперативу, що є негативним для нього.

АНОТАЦІЯ

Білоус О. О. «Особливості обліку, контролю та аналізу витрат на підприємствах сільського господарства (на прикладі СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг».

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ».

У роботі досліджено порядок формування витрат сільськогосподарських підприємств, розглядаються теоретичні аспекти та практика обліку, внутрішнього контролю й аналізу витрат у кооперативі.

Проаналізовано особливості обліку та внутрішнього контролю витрат на СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ», основні показники, що характеризують результати діяльності підприємства, визначено структуру витрат, використання матеріалів та коштів на оплату праці.

Запропоновано шляхи удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю на СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ», розроблено заходи та надано рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності кооперативу.

Ключові слова: облік, внутрішній контроль, аналіз, витрати, рослинництво, тваринництво, структура, ефективність.

ABSTRACTS

Bilous O. O. «Peculiarities of accounting, control and analysis of costs at agricultural enterprises (on the example of SVC «PETROPAVLIVSKY»)».

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the educational program «Accounting, Audit and Tax Consulting».

Odessa National Economic University. Odessa, 2024.

The qualification work consists of three sections. The object of research is SVC «PETROPAVLIVSKY».

The work examines the procedure for the formation of costs of agricultural enterprises, considers the theoretical aspects and practice of accounting, internal control and analysis of costs in the cooperative.

Peculiarities of accounting and internal control of costs at the SVC «PETROPAVLIVSKY» were analyzed, the main indicators characterizing the results of the enterprise's activities, the structure of costs, the use of materials and funds for labor wages were determined.

Ways to improve the accounting and internal control system at the SVC «PETROPAVLIVSKY» were proposed, measures were developed and recommendations were made to improve the efficiency of the cooperative's activities.

Key words: accounting, internal control, analysis, costs, crop production, livestock production, structure, efficiency.

АНОТАЦІЯ

Білоус О. О. «Особливості обліку, контролю та аналізу витрат на підприємствах сільського господарства (на прикладі СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг».

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ».

У роботі досліджено порядок формування витрат сільськогосподарських підприємств, розглядаються теоретичні аспекти та практика обліку, внутрішнього контролю й аналізу витрат у кооперативі.

Проаналізовано особливості обліку та внутрішнього контролю витрат на СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ», основні показники, що характеризують результати діяльності підприємства, визначено структуру витрат, використання матеріалів та коштів на оплату праці.

Запропоновано шляхи удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю на СВК «ПЕТРОПАВЛІВСЬКИЙ», розроблено заходи та надано рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності кооперативу.

Ключові слова: облік, внутрішній контроль, аналіз, витрати, рослинництво, тваринництво, структура, ефективність.

ABSTRACTS

Bilous O. O. «Peculiarities of accounting, control and analysis of costs at agricultural enterprises (on the example of SVC «PETROPAVLIVSKY»)».

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the educational program «Accounting, Audit and Tax Consulting».

Odessa National Economic University. Odessa, 2024.

The qualification work consists of three sections. The object of research is SVC «PETROPAVLIVSKY».

The work examines the procedure for the formation of costs of agricultural enterprises, considers the theoretical aspects and practice of accounting, internal control and analysis of costs in the cooperative.

Peculiarities of accounting and internal control of costs at the SVC «PETROPAVLIVSKY» were analyzed, the main indicators characterizing the results of the enterprise's activities, the structure of costs, the use of materials and funds for labor wages were determined.

Ways to improve the accounting and internal control system at the SVC «PETROPAVLIVSKY» were proposed, measures were developed and recommendations were made to improve the efficiency of the cooperative's activities.

Key words: accounting, internal control, analysis, costs, crop production, livestock production, structure, efficiency.